

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Cognitione Dei - Quanti nimirum momenti illa fit, & quibus
praesidiis obtineri ab unoqueque hominum possit

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Caput XVII. Deum esse omnino immutabilem in perfectissimo,
simplicissimoque suo esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54487](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54487)

dignissimum tibi videri, quod, citra ullam rationis pervestigationem, cæco illicitæ mentis obsequio, & ore humi prono adoretur: denique intelligendi facultatem non ideo te à natura accepisse, ut dijudicares, sed ut solummodo admirareris incomprehensibilia divinæ illius naturæ mysteria. Quæ contestationes ex libero potius humilis reverentiæ instinctu, quàm ex anxia præcavendæ infidelitatis cura iteratæ, in simplici, solidaque immotæ fidei quiete mentem tuam confirmabunt, nec ullum in ea patientur temerariæ ambiguitatis vestigium hæere. Concludamus cum D. Augustino. *Hic, si ratio queritur, non erit mirabile: si exemplum poscitur, non erit singulare. Demus, DEUM aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse. (Ep. 3. ad Volus.)*

CAPUT XVII.

DEUM esse omnino immutabilem in perfectissimo, simplicissimoque suo esse.

Uemadmodum ex infinita Dei perfectione absolutissimam illius incomprehensibilitatem in præcedenti capite eruimus, ita ex eodem

Rem nunc principio, quanta illius immutabilitas sit, eruemus: tanta videlicet, semper eadem, ac naturalis statûs sui retinens, ut nullus in eo possit seu accessioni, seu decessioni, seu novitati, & variationi alteri etiam levissimæ esse locus: sed, uti de terra Plinius scripsit. (L. 2. c. 5.) *Solam immobilem stare, volubili circa eam universitate*; sic & ipse, multoque adhuc veriùs, inter continuas rerum creaturarum vicissitudines, mutationesque, in eodem qualitatis, & conditionis tenore invariabiliter perseveret: talis prorsus hodie, qualis fuit in tota retro lapsi, & qualis porrò erit in tota lapsuri temporis serie.

2. Sed quoniam negationum natura finè formarum iis oppositarum notitia rite intelligi nequit; priusquam de divina immutabilitate agere instituam, explicandum breviter censeo, quidnam & quotuplex sit mutatio, quam illa pati nequit, suâque ab essentia, & natura exclusam penitus vult. Mutari, ut quisvis facile perspicit, tantundem est, quantum à statu vel termino, in quo antea quis erat, ad aliud se transferre, in quo antea non erat: ita ut, qui mutatur, non pergat esse omnino idem, qui fuerat, sed aliquid intrâ eum novi acciderit, cujus ergo non jam amplius hæc, aut illa

denominatio ipsi congruat, quæ prius congruebat, sed alia quæpiam dissimilis. Sic exempli gratiâ mutatum esse dicimus loco, qui, cum Tibure antea moraretur, Romæ nunc degit: mutatum ratione temporis, qui heri novem tantum ætatis annos numerabat, hodie verò decimum iniit: Mutatum in affectionibus corporis, qui nudius tertius integra fruebatur valetudine, & jam ex morbo decumbit: mutatum in qualitatibus animi, qui veritatis olim ignotæ scientiam adeptus est. In unoquoque enim horum videre est transitum ex uno termino ad alium, & diversitatem aliquam, respectu novi ac veteris termini, & denominationum, quæ ex utroque oriuntur. Cum verò transitus ab uno statu, vel termino ad alterum non nisi per desertionem prioris, & novi adeptionem fiat, pro diversimoda duorum hujuscemodi statuum conditione possumus cum Ricardo à S. Victore tria genera mutationis distinguere. Primum, cum è statu deteriore ad potiorem transitur: Alterum, cum à potiori ad deteriolem migratur: Tertium, cum à pristino statu ad alium, dissimilem veriùs, quàm inæqualem fit gradus: ita ut singulæ res naturâ mutabiles vel certum aliquod trium dictarum mutationum genus, vel

ea

ea simul omnia recipiant : quæque eorum nulli est obnoxia , dici omnino immutabilis debeat. *Omnis mutatio est aut de statu in statum meliorem , aut de statu in statum pejorem , aut de statu in statum priori æqualem. Ubi verò nihil horum esse potest , vera incommutabilitas inest. (L. I. de Trin. c. 3.)*

3. Atque hinc liquidò apparet , mutationem nunquam fieri sinè aliquo perfectionis defectu in eo , qui mutatur. Nam vel ad statum meliorem is transit ; jamque hoc ipso expertem se antea boni noviter acquisiti , minúsque perfectum fuisse , demonstrat : vel ad statum deteriore transgreditur ; id quod pariter nequit contingere sinè imperfectione illius aliqua , boni scilicet , quo priùs potiebatur jactura : vel denique ad statum priori æqualem se transfert ; neque hic etiam abesse perfectionis defectus potest , propter bonum novi statûs , quo antea caruit , & anterioris , quo jam non fruitur. In summa , neque mutari quisquam potest , quin relicto uno statu ad alium transeat , neque status , à quibus , & ad quos fit transitus , aliud sunt , quàm aliquod transeuntis bonum vel malum. Sed nemo vel liberari à malo potest , vel in illud incidere absque imperfectione naturalis ad illud subeundum

dum habitudinis: nemo bonum vel amittere, vel lucrari, quin per negationem omnimodæ perfectionis eo possit carere. Nulla igitur citra mutabilis rei imperfectionem existere, aut cogitari potest mutatio. Quod si altiore veri hujus rationem desideras, duo illam tibi suggerent Aristotelica ex tertio libro *Physicorum* effata. Primum, omnem formæ cujuscumque recipiendæ potentiam indissolubili nexu cum imperfectione conjungi. (*Text. 15.*) *Imperfectum est id, quod est potentia.* Alterum, quisquis movetur, potentiæ aliquid necessariò habet, cum motus nihil sit aliud, quam (*Text. 6.*) *Actus entis in potentia, prout in potentia est.* Cum itaque nec mutatio fieri sine motu possit, nec motus à potentia separari, nec potentia non adjunctam imperfectionem habere; manifestè hinc consequitur, nullum ens mutari posse, nisi quatenus imperfectum est: nempe, nisi quatenus non possidet necessariò, quidquid bonorum possideri ab eo potest. Quare, cum nulli ex rebus creatis conveniat perpetua, & necessaria omnium, quæ obtineri ab ea possunt, bonorum possessio; videmus, eas universè omnes naturâ mutabiles esse. Quippe quæ ex nihilo ad existentiam transierunt; &, quancunque bonorum
sum-

summam possideant, ea semper vel augeri potest, vel minui, variarique in singulas horas, secundum loca, secundum ævi cursum, secundum actus vitales, aliásque tum corporis, tum animi qualitates; postremò, si DEUS conservare illas desinat, nequeunt, sive morti & corruptioni obnoxix, seu ab ea immunes naturaliter sint, in existendi actu vel ad temporis punctum durare: prout Joannes Damascenus de ipsismet Angelicis spiritibus sentit, affirmans, (L. 2. de Fide c. 3.) *Immortalem esse Angelum, non naturâ, sed gratiâ*, nimirum non solis naturæ suæ viribus, & citra omnem superioris causæ indigentiam, sed per gratuitam, & firmam in DEO conservandi illius voluntatem. Quod idem alii quoque sanctorum Patrum docent, Apostoli auctoritatem secuti, ubi de DEO scribit: *Qui solus habet immortalitatem.* (1. ad Tim. c. 6.)

4. His porrò constitutis, quis dubitandi locus jam superest, num DEUS perpetuò, & usquequaque immutabilis sit? Nónne suprâ abunde monstravimus, quidquid excogitari potest bonorum, non veluti adventitiũ quidpiam, sed quasi ipsammet suam essentiam ab eo possideri? Quænam ergo nova, & ulterior boni portio necessariæ illi, & omnimodæ

in

infinitati possit accedere? *Quid permutare quaerit, cum bene se habeat? Quove transire velit, cum in se cuncta possideat? sed neque exigit incrementum, cum sit perfectissimus.* (En. 5. L. 1. c. 4.) Ita arguit Plotinus: ejusque argumentum per sese caeteroqui clarissimum, illustratur adhuc magis eo Philosophi effato, (L. 7. Phys.) *Omne, quod movetur, necesse est ab alio moveri.* Cum quaelibet res ea tantum moveatur de causa, quia boni alicujus, quo destituitur, species, magnetica quadam vi ad sui inquisitionem eam rapit. Quo ex principio evidenter colligitur, nullo fieri modo posse, ut DEUS, qui summum, plenissimumque, & sufficientissimum sibi bonum est, ab externi cujusquam boni desiderio ad illud prensandum moveatur: sed necesse omnino esse, ut in semet ipso usque immobilis, & quietus persistat: ceu idem Philosophus omni procul dubio collegit, sic scribens: (L. 1. de Caelo tex. 100.) *Divinum omne intransmutabile esse, necesse est, & maxime summum.* Neque enim aliud est melius, à quo moveatur: illud enim utique esset divinius, neque habet pravitatem ullam, neque indigens suorum bonorum ullo est. Paucis, si moventur corpora, non nisi extra suum centrum moventur: receptissimumque est juxta in triviis, atque in
 fa-

sapientum gymnasiis dictum: qui bene se habeat, non moveri. Adde, quod Richardus à S. Victore subjicit, DEUM, sicut non nisi à se ipso habet, ut sit, sic neque aliunde posse habere, ut plenè perfectus, beatúsque sit: &, si à se ipso duntaxat id habet, necesse est, ut id semper habuerit: nisi enim habuisset semper, neque habere unquam posset. (L. 1. de Trin. c. 3.) *Illud boni augmentum unde haberet, qui nihil, nisi à se ipso habet? Nam, si prius illud habuit, quomodo ad illud crescendo pervenit? si prius non habuit, certè nec aliis, nec sibi dare potuit, quod omnino non habuit.* Adde insuper, quod, si posset DEUS novi aliquid boni acquirere, hoc ei extrinsecùs adveniret, distinctúmque ab essentia illius foret. Id autem omnino impossibile est, tum quia, ùt verissimè scripsit D. Cyrillus (12. Thes.) *Perfecto ex se ipso nihil potest accidere*; tum quòd, juxta Alcinoi argumentum, hoc admissò, primarius omnis boni fons, *participatione alicujus bonus existeret.* (c. 9.)

5. At si ex prædictis rationibus nequit ille in melius mutari; poterit fortè in deterius, quia nempe illi quidquam vel boni decedat, vel mali superveniat. Multò id sanè minùs; quo enim pacto id fieri possit, ut vel quodpiam è
su.

fuis bonis deperdat, qui nihil boni habet à sua essentia distinctum; vel quantulumcunque mali subeat, qui necessariò in se continet totius plenitudinem boni? Præterea quænam esset causa, cujus vi illo seu privaretur bono, seu afficeretur malo? Haudquaquam profectò ipsemet. Cur enim insipienter adeò consultum sibi vellet? sed neque alter quisquam, cum omnipotens sit, & ab omni externa vi & injuria tutissimus. Argumentum à Platone est desumptum: qui in secundo de Republica libro, cum constituisset, DEUM suapte natura perfectissimum, optimumque esse, nec posse, si mutaretur, nisi in deterius mutari; subdit, ceu à nemine alio potest fieri deterior, sic neque credi posse tam vecordem, ut talem ipse velit se facere: totam hanc ratiocinationem sic concludens: *Necesse igitur est, cum sit optimus, atque pulcherrimus, simplicissimum eum esse, ac in forma sua constantissimè semper manere.* Quod si tanta nos afficimur novitatis dulcedine, ut vel boni diutiùs continuati tædio laboremus, illudque cum alio, licet inferiori, dummodo novo permutatum velimus; nemo hinc argumentum ejusdem in DEO indolis trahat. Hæc siquidem animi affectio indè in nobis originem ducit, quia nostrum quodlibet bo-

bonum variis suapte naturâ permisceri solet molestiis, quæ, cum diuturniore illarum experimento vividius sentiri incipiant, boni quoque secum juncti fastidium in nostris tandem animis pariunt. At bona DEI propria, cum singula infinitum, & omne bonum sint, nullaque mali contagione inficiantur; nullam ipsi præbent causam, cur ea fastidire ullo tempore incipiat, & permutare aliis (quasi aliquid aliud, præter omnia, reperiretur) velit. Quod discrimen probè animadversum est ab Aristotele, ubi scripsit: (L. 7. Eth. c. ult.) *DEUS una & simplici voluptate gaudet; neque enim mutationis tantum, sed & immutabilitatis operatio est, magisque in quiete, quam in motu voluptas consistit. At verò mutatio rerum omnium suavissima est, ut Poëta inquit, ob pravitatem quandam. Sicut enim homo pravus mutabilis est, ita & natura, quæ mutatione indiget.* Nullum ergo (ut cum D. Fulgentio universam rem breviter colligam) excogitare mutationis genus fas est, à quo DEI natura non longissimè abhorreat: utpote cui, per omnimodam, simulque necessariam infinitæ perfectionis suæ plenitudinem, nihil unquam seu inesse mali potest, seu boni deesse. *DEUS nec melioribus rebus, nec deterioribus commutatur, neque enim habet, ubi*

E e

pro-

proficiat in melius, aut unde in deterius deficiat. Ille, quod est, semper est, & sicut est, ita est. Et hoc, quod sic est, non initio prævenitur, non fine concluditur, non temporibus volvitur, non ætatibus variatur. Nihil ibi deest, quia totum in illo est. Nihil ibi superest, quia nihil præter illum est. (Epist. ad Theod.)

6. Tantòque certiores nos esse de hujusmodi conclusione par est, quantò ad naturalem ipsius evidentiam majus adhuc, quia supernaturale firmitudinis robur sacræ Paginæ adjiciunt: jam DEUM appellantes, solem finè ortu, occasive, aut defectu: (Jac. c. 1.) *Patrem luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio; jam perpetuam, & moveri prorsus nesciam in eodem semper statu ipsius permansionem; præ continua creaturarum rerum omnium variatione, extollentes: (Ps. 101.) Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes. Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Jam denique ipsummet inducentes, qui de se id palàm testetur: (Malach. c. 3.) Ego Dominus, & non mutor. Neque obstat, quòd alia earundem sacrarum Literarum loca illum nobis exhibeant instar homi-*
nis

nis ob eventum aliquem suis votis contrarium, tristitia, & indignatione æstuantis: exempli gratiâ, cùm (*Genesis c. 6.*) *Tactus dolore cordis intrinsecus*, ob communem hominum nequitiam, & mores in omne scelus effusos profitetur, pœnitentiâ se affici, quòd genus tam nefarium in lucem eduxerit: *Pœnitet me fecisse eos*. Nimis quippe, non simplicem modo, sed vecordem etiam, fatuúmque se ostenderet, si quis eum ibi, aut in aliis similibus locis existimaret propriè locutum, nec potiùs ad nostram sese ultro accommodâsse intelligendi, loquendique rationem: ità ut illud, *Pœnitet me*, tantundem valeat; quantum si dixisset: si pœnitentiâ affici possem, sat validam ipsi mihi obrulere, cur eâ afficerer, causam: vel ità ut per figuram, qua effectum expressuri, nomen causæ adhibemus, pœnitentiam vocaverit, voluntatem destruendi, quæ fecerat, ad quam voluntatem impelli à pœnitentia, qui huic obnoxii sunt, solent. Ità se res habet, S. Zeno inquit. Nulla est admirandi occasio, si DEUS, etiam priùs, quàm humanitatem nostram hypostaticè assumeret, factus quodammodo pluries homo sit, more hominum loquens, (*Serm. in Ps. 126.*) *Nobis, non sibi eloquitur, & ideo nostris utitur in loquendo.*

E e 2

Quæ

Quæ illius nobis sese aptandi consuetudo à D. Gregorio Nisseno (L. 12. c. Eun.) eâ declaratur, qua surdum alloquentes nos utimur, nutus nempe adhibendo pro vocibus: non quia illi majorem his significandi vim habeant; sed quòd accommodatiòres sunt intellectui illius, qui cùm loquimur. Nec ininùs appositè explicari posset parentis exemplo, qui sermonem cum filio adhuc parvulo habens, quò ipsi blandiatur, ultro interdum balbutire, & verba dimidiare ritu illius solet. *Sicut nos cum pueris parvulis agentes, accommodamus verba, quantum possumus, ad eorum sensus, & pueros pueriliter erudimus, ut putamus ipsis conveniens; ita videtur divina sapientia contexuisse scripturas ad auditorum modulum, id sibi decorum existimans, quòd ipsis sit utile. (Orig. L. 4. c. Cels.)*

7. Reliquum solummodo est, ut, quam divinis, humanisque argumentis stabilivimus veritatem, à circumfusis inanium quarundam difficultatum nebulis expurgemus: quæ, nisi disjicerentur, facile eam possent apud imperitiores, si ininùs creditu ambigam, at certè intellectu obscuram efficere. Et primò materiam his præbent externa DEI opera, ceu mundi procreatio, aliæque omnia certo tempore ab eo perpetrata, post æternam in se ipso quie-

quietem : quæ propterea nonnullam in eo mutationem videntur arguere illi similem, quæ in nobis contingit, quoties à quiete ad agendum, unaque ab operatione ad aliam transimus. Accedunt huc denominationes rerum omnium Conditoris, & Moderatoris, quibus ex eo tempore DEUS verè insignitur, nec perinde antea insigniri poterat: indicium & ipsæ alicujus varietatis in quolibet, cui noviter convenire incipiant. Accedunt præterea tot liberi voluntatis actus, qui ab eo assidue concipi solent, dum hominum delicta vel condonat, vel ulciscitur, omniâque illa, quæ in mundo eveniunt, decernit: præsertim quòd istiusmodi actuum nonnulli secum invicem pugnant, uti quibus Mosaicæ legis ritus primò instituti, & sublatis dein sunt: utpote sententia subeundi à Ninivitis post dies quadragenos excidii, & ejusdem mox sententiæ abrogatio. Accedit postremò, quòd, cùm DEUS naturâ indifferens sit ad volenda, vel nolenda, quæ libere vult; postquam aliquid, putà creationem mundi, libere voluit, haud ultra, ad id volendum, nolendumve indifferens permaneat, sed à pristino naturalis indifferentiæ suæ statu ad statum necessitatis, circa voluntatem eam transit: qui transitus non ap-

paret, quoniam pacto, citra aliquam ipsius mutationem fieri potuerit.

8. Hæc itaque præcipua quatuor sunt capita difficultatum, quæ in præsentī materia obversari, & negotium facessere indoctioribus solent. Quibus ego, ut planior ad intelligendum earum solutio accidat, totidem ex adverso certissimas veritates objicio. Prima esto actus voluntatis, quibus DEUS aliquid fieri decrevit, non tunc primùm ab eo conceptos esse, cùm illarum objectum cœpit existere: sed per omnem æternitatem in DEO semper fuisse; cùm nihil ille possit unquam velle, quin id semper voluerit: utpote qui, juxta indubitatissimam D. Thomæ doctrinam, non æternum minùs habet velle, quàm esse. (L. 1. c. Gent. c. 83.) *Sicut enim suum esse, ita & velle æternitate mensuratur.* Secunda veritas sit, posse unumquemque duo invicem contraria eodem actu velle, & decernere: ita tamen ut diverso unum, diversoque aliud tempore facturus sit: vel unum agere, si hic rerum status fuerit; aliud verò, si alius, in animo habeat: ut exempli gratiâ, cùm quis apud se statuit annum hunc Romæ agere, sequenti verò aliò migrare: vel emere aliquid, si exiguo sit pretio venale, secùs autem, si magno. Quæ & si

similia animi decreta quando homines deinde exequuntur; nemo utique dixerit, à pristina eos sententia discedere: cum, teste citato supra Doctore Angelico. (1. p. qu. 19. a. 7.) *Aliud sit mutare voluntatem, & aliud velle aliquarum rerum mutationem*: possitque aliquis, ut D. Augustinus loquitur, (L. 1. Conf. c. 4.) *Mutare opera, nec mutare consilium*. Tertia est, novas denominationes tunc solummodo arguere mutationem in eo, cui superveniunt, cum ex forma aliqua intrinsecus ei adjuncta ducuntur: qualis, exempli gratiâ, est calor, qui in aqua ab igne producitur, causamque præbet, nè illa jam frigida, ut prius, sed calida potius dicatur. Nam cæteroqui potest quispiam, nihil in se ipso mutatus, etiam sexcentas denominationes adipisci, quarum radix, & causa extra ipsum penitus sit. quemadmodum sol nihil in se ipso mutatur, quòd ego ex umbra in illius jubar prodierim, licet per hoc novam, me illuminantis, denominationem acquirat. Quarta veritas est, modum, quo DEUS operatur, à nostro operandi modo multum omnino differre. Nos siquidem primò aliquid faciendum decernimus, mox illius effectiorem aggredimur, in eaque non finè aliquo, quàm animi, quàm corporis motu,

& conatu versamur. At DEI operatio, ut S. Thomas docet, nihil aliud omnino est, quam ejus voluntas, ut aliquid hoc, vel illo tempore existat, (L. 2. c. Gent. c. 31.) *Ejus velle, est ejus agere.* Quam voluntatem ubi ille in sua æternitate conceperit, jam nullo indiget, ad eam exequendam, molimine: sed, simul atque præfinitum tempus adfuit, necesse profus est, rem ab eo volitam occultissima nobis ratione in lucem prodire. Idque ipsum à Joanne etiam Chrysostomo testatum habemus his verbis: (In Ps. 134.) *Non negotio ullo, nec labore, non jussu, sed voluntate fecit. Solum enim voluit, & opus statim consecutum est.* Nostra itaque agendi ratio conjunctum necessariò habet novitatis, mutationisque aliquid, tum in rebus, quas efficimus, tum in nobismet ipsis. At verò in operatione supremi illius Effectoris, quæ ex parte ipsius nihil est aliud, quam æterna ejusdem voluntas, universa mutatio non nisi ad effectus pertinet: ipso interim nihil novi, & diversi admittente, sed intrà se prorsus inmoto, & unius semper rationis, atque habitus: qualis à Boëtio repræsentatur iis versibus, (L. 3. de Cons. Metr. 9.) *Tu tempus ab ævo tre jubes, stabilisque manens, das cuncta moveri:* & qualem multo antea Hebræus adumbrat.

braverat sapiens de æterna Theosophia, sic scribens: *Cùm sit una, omnia potest, & in se permanens, omnia innovat. (Sap. 7.)*

9. Jam verò his rei stabiliendæ, quasi fundamentis præjactis, nemini non perspicua apparet primæ objectionis solutio: quoniam scilicet pacto per rerum effectiorem nihil DEUS immutetur, sed idem prorsus, quando operatur, & prius quàm operaretur, sit: cùm ejus operatio nihil intrinsecus ipsi inhærens, præter ipsius voluntatem, significet: secundum quam, utpote quæ semper in ipso fuit, palàm est, eum, quidquid agat extrinsecus, immutari neutiquam posse. Apparet præterea, neque nomina, rerum omnium Opificis, & Gubernatoris, quæ post mundi procreationem ipsi accessere, quidquam varietatis in eo exinde consecutum innuere: cùm ejusmodi denominationes, quatenus aliquid ab æterna ipsius voluntate, & potentia divertum significant, extrinsecæ prorsus ei sint, & nullatenus, ut D. Anselmus inquit, *Summæ incommutabilitati repugnent. (Monol. c. 24.)* Videre item est, quomodo eorum etiam ratione, quæ vult, nihil in se mutationis recipiat. Nam neque quidquam vult, quin id semper voluerit, neque plures actus concipit, quorum

rum uno aliquid fieri, & alio infectum esse jubeat: sed unico, eoque coævo sibi actu omnia esse, aut non esse, pro diversa rerum, ac temporum conditione decernit. Hinc, quos in veteri olim Lege præscripserat, ritus, sub promulgationem Evangelii, revocans, suppliciumque Ninivitis resipiscentibus, quod comminatus iis fuerat, condonans, nihil voluit, quàm voluerit prius. Siquidem prius etiam, imò & per totam æternitatem uno eodemque actu voluerat, Mosaicæ legis cæremonias usque ad Evangelii prædicationem observari, & deinde aboleri: ceu pariter eodem illo actu, quo semper voluerat, Ninivitas, nisi certum intrà tempus resipiscerent, puniri; semper simul voluerat, meliorem ad frugem revertentes veniã donari. Quam in rem egregiè D. Gregorius (L. 16. Mor. c. 7.) *Cùm exterius mutari videtur sententia, interius consilium non mutatur. Quia de unaquaque re immutabiliter intus constituitur, quidquid foris mutabiliter agitur.* Nec Seneca non dignus audiri, qui perpetem hanc divinæ voluntatis æquabilitatem, & constantiam solo humanæ rationis lumine agnitam pluribus locis luculenter testatur, jam dicens: (L. de Benef. c. 23.) *Nunquam primi consilii Deos pœnitet. Sua illis in legem*

gem eternavoluntas est, statuerunt, quæ non mutarentis
jam eam colligens ex insita DEO nil, nisi re-
ctissimum, volendi necessitate; (*Præf. L. 1.*
qu. Nat.) *Neceffe est ei eadem placere, cui nisi*
optima placere non possunt: Jam novam ejusdem
confirmationem eliciens ex futuri totius serie
divinis obtutibus nunquam non præfente, (*L.*
2. Nat. qu. c. 36.) *Sapientis viri sententiam ne-*
gatis posse mutari. Quantò magis DEI? cùm sa-
piens, quid fit optimum, in præfentia fciat; illius
Divinitati omne præfens fit. Denique ex iisdem
principiis pronum cuique est intelligere, qui-
nam, volens DEUS, quod poterat nunquam
velle, putà creationem mundi, ex alio in ali-
um statum non transfierit, ex statu videlicet
potentis mundum velle, vel nolle, ad statum
re ipsa mundum volentis; planum, inquam,
id remanet, & cuivis ad intelligendum facile.
Nam, ut fieri ille transitus posset, necesse fuif-
set, duo saltèm designari temporis puncta, in
quorum altero verum dictu esset; DEUS
nunc potest mundum non velle, in altero au-
tem, DEUS nunc mundum vult, nec proinde
illum potest non velle. At enim, cùm quili-
bet divinæ voluntatis actus æterni sint, uti ipse-
met DEUS, manifestum est, nullum posse in
tota æternitate concipi temporis punctum, in
quo

quo verum dictu esset, DEUS nunc non vult, potestque ideo non velle, quidquam eorum, quæ aliquando voluit. Quamobrem concludamus, necesse est, in illo æternitatis puncto cum, circa res à se aliquando volitas, indifferentem fuisse, sed æternæ, liberæque electionis suæ vi semper determinatum, ad unquamque earum volendam: nec proinde à statu indifferentiæ, circa suos actus liberos, ad statum determinationis circa eosdem potuisse unquam transire: cum omnino impossibile sit, ut quispiam à termino, in quo nunquam fuerit, ad terminum transeat, in quo semper fuit. Audiatur Doctor Angelicus, tum in prima parte suæ summæ, ubi distinguit: (Qu. 19. a. 7. ad 4.) *Licet DEUM velle aliquid, non sit necessarium absolute; est tamen necessarium absolute ex suppositione propter immutabilitatem voluntatis divinæ: tum contra Gentes, ubi ait, (c. 82.) Non sic absque necessitate alterum oppositorum præaccipere, quasi consideretur in potentia ad utrumque, ut primò sit volens potentia utrumque, & postmodum volens actu, sed semper esse volentem actu quidquid vult: idque ipsum paulò infrà huiusmodi argumentatione concludit. Quidquid DEUS potuit, potest. Sed non potest nunc non velle, quod proponitur voluisse.* Ex-

go nunquam potuit non velle, quidquid voluit, igitur est necessarium ex suppositione, eum voluisse, quidquid voluit, sicut & velle. (c. 83.)

10. En itaque, quid dicamus de DEO, dum omnimodam ei immutabilitatem attribuimus. Dicimus cum S. Augustino, (In Ps. 121.) Eum esse id ipsum, nempe id, quod semper eodem modo est, quod non modò aliud, & modò aliud est, sed purè, ac perpetuò est, quod est. Dicimus cum Areopagita, (De Div. Nom.) Esse ens idem substantialiter, æternum in se ipso manens, semper secundum eadem, & eodem se habens modo, casui minimè obnoxium, invariabile, simplicissimum, nullius egens, quod augeri, minuique non possit. Dicimus cum Trismegisto, (Pim. II. Ascl. II. Pim. 6.) illius essentiam esse Ipsum idem! ac proinde ipsum stabilitatem suam esse: utpote qui nec cuiusquam indiget, nec jactura ullius rei in eum unquam cadit. Dicimus in summa, quemadmodum ille necessariò in se habet, quidquid felicitatis, opulentix, perfectionis, gaudiique haberi potest, neque id, quasi aliquid essentix suæ superadditum, sed veluti unum atque idem cum ipsa; sic impossibile omnino esse, ut, ratione ullius rei, extra ipsum evenientis, quidquam aliquando de summa illius bonorum aut decedat, aut

au-

auctario quopiam illa cumuletur. Quocirca neque hanc rerum universitatem creans, ulla ex parte locupletior est factus; neque eadem in nihilum redeunte jacturæ aliquid faceret: neque seu obsequia, quæ à suis famulis excipit, ullum possunt addere illius felicitati momentum; seu protervi ac perduelles impiorum ausus ejusdem minuendæ vim ullam habent. Neque, si quantum est hominum, cælestesque spiritus universi. & ipsamet Augustissima DEI Genitrix perpetuis addicendi pro suo merito essent inferorum supplicis, ullo propterea afficeretur mœroris sensu, minúsve integra, & pura æterni illius gaudii immensitas foret: juxta verissimum illud effatum; (*Job. c. 39.*) *Si peccaveris, quid ei noceris? & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum? Porro, si justè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?* Cùm ejus Divinitas longè altiùs supergrediatur quosvis creatæ universitatis casus, multóque minùs perturbari eorum vicissitudine queat; quàm cælum empyreum tempestatum motus nesciat, qui imam aëris regionem permiscet. Idque adeò perspicuum est, ut nec ab Homero ignoratum fuerit: apud quem Jupiter, cùm minores Dii adversùs eum indignarentur, ne-

neque vererentur, quasi minùs æquum, inter sese audacibus dictis traducere; fingitur in regali, excelsissimâque sua sede tranquillissimus, & *gloriâ exultans*, (*Ilia. L. II.*) inania eorum murmura, non secùs ac ranuncu-
lorum coaxationes prorsus negligere. Si itaque DEUS nos è nihilo eduxit, neque contentus, inferioris hujus mundi dominos constituere; in suorum filiorum sortem, & cælestis sui regni hæreditatem vocavit, nullâque artes omisit, etiam carnem nostram induens, & mortem in ea acerbissimam subiens, quò sempiternæ animarum nostrarum saluti consuleret; nihil horum existimari potest, emolumenti sui gratiâ fecisse: perinde quasi vel salvis hominibus beator futurus esset, vel perditis tristior: sed omnia id genus amoris miracula ex puro, puto edidit bonitatis suæ instinctu, gestientis foras erumpere, séque aliis impertiri, sinè ulla tamen anxietatis, aut perturbationis mistura, quæ vitia quàm humano amori familiaria esse solent, tam penitùs à purissimo amore illius absunt. Idque meliùs etiam licebit agnoscere, si reputemus, posse illum, quandocunque velit, innumeros, præter hunc, mundos procreare, Angelis, & hominibus perfectissimè se
aman-

amantibus plenos; nec tamen majoris jacturæ loco ducere, quòd tanto fidelissimorum sibi famulorum numero careat, quàm quòd muscà una, ultra jam existentes possibilis, in ditione sua desit. Usque adeò, quidquid extra ipsum est, nihil adjicere, vel detrahare infinitæ illius beatitudini potest. *Dixi Domino, DEUS meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* (Ps. 15.)

II. Progrediamur jam ad justissimos quosdam, utilissimòsque animi sensus, qui ex hac DEI prærogativa elici possunt. Elicitur primò profundissima animi submissio, qua versari coram ipso debemus: reputantes immensum pretii discrimen, quod inter illius, nostrumque esse intercedit: illud semper plenissimum, nec accessionis ullius capax; hoc tam exiguum, atque inops, ut eximii lucri loco habeat imperfectionem crescendi: illud per totam æternitatem usque adeò sibi constans, & suorum decorum retinens, ut nulla sæculorum conversio nè minimam atomum ex infinita illius perfectionis summa abradere potuerit; hoc in assiduo vicissitudinum æstu, intèrque continua jam hujus, jam illius ex paucissimis suis bonis detrimenta: illud denique adeò perpetuum, ut unica sit tam sui ipsi-

us,

us, quàm cæterorum omnium, quæ durare cernuntur, stabilitas; hoc tam fluxum & labile, ut nè ad temporis quidem punctum valeat per se ipsum subsistere.

12. Elicitur præterea, neminem nostrum placere sibi posse, tanquam si emolumentum aliquid supremo illi Domino afferat, quando ei fideliter servit, ex toto corde illum diligit, & asperissima quæque illius gratiâ libens perpetitur. Totum id quidem incomparabilibus illius meritis jure omni debetur: sed totum id pariter extra ipsum remanet, totum ipsi supervacuum, & inutile est, nec ullam vim, eum affiendi intrinsecus, reddendive beatorem habet, quàm si externa hujusmodi obsequia ipsi, vel nullo modo, vel penitus nescienti præstarentur. Quare post quæcunque illius jussa ad unguem impleta, & omne, quod à nostra imbecillitate proficisci potest, ipsi persolutum vectigal, illam addere ultro debemus Evangelicam clausulam, (*Luc. 17.*) *Servi inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus: satis habentes, tanto Domino pro virili nostra parte inservire, quamvis probè noverimus, nihil inde solidi fructus posse ad eum pervenire: sinceramque imitantes sancti Regis Davidis humilitatem, qui: cum in Hiero-*

folymitani templi sumptus immensam auri, argentique vim comparasset, nempe (L. I. Paral. c. 22.) *Auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum*: illum tamen apparatus tam divitem, quia divino erat cultui impendendus, paupertatem appellavit, dicens: *Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini.* Et verissimè quidem: nam neque pauperius offerri munus potest, quàm quod nihil boni illud recipienti addit, uti DEO nihil addunt boni, quæcunque à nobis ipsi munera, & tributa offeruntur. *Noli credere, scribit Petrus Cellensis, pauperiorem futurum DEUM, si abscefferis, neque ditiozem, si accesseris. Tibi prodest accessus, tibi obest recessus. Suum recipit, si te, vel à te aliquid accipit. Suum nihilominus non amittit, sed aliter disponit, si te subtraxeris. (De Pan. c. 6.)*

13. Elicitur tertio, nemini quoque causam suppetere, nimis ob præsentem cum Deo amicitiam securitatis, & confidentiæ assumenda: perinde quasi cælestis Dominus, nè illa ægritudine afficiatur, quam percipere homines ex jactura veteris amici, aut famuli solent; laturus sit, suas ab eo impunè leges violari, neque capitali eum supplicio affecturus, quandocunque à debita sua reverentia, & fi-
de-

delitate desciverit. Somnia hæc sunt, & phantasia, sese ultro fallentium; si DEUS paternam te benignitate complectitur, si amici charissimi locò habet, si ad intimam secum familiaritatem admittit, si, tuam asserturus salutem, è cælo desilire, homo fieri, vitamque per dirissimos cruciatus profundere haud renuit, si demum (quò neminem amatorum mortalium progressum esse unquam legimus) suum quoque corpus tibi præbet ad vescendum; cave suspiceris, quidquam horum ab ipso propterea factum esse, vel fieri, quòd amicitia tuâ indigeat, vel eximia tuæ dignitatis æstimatione occupatam habeat mentem, vel impotenti quodam tui amore sit captus: sed certissimè tibi persuadeas, omnia esse gratuitos, & prorsus liberos divinæ suæ bonitatis effectus: quibus si tu abutâre, famulum te esse oblitus, & obtemperare illius legibus renuas; nihil moræ futurum, quin ille pariter ex amicorum suorum albo te expungat, tanquam perduellem aversetur, ac nisi maturè commissorum pœnitentiam egeris, à suo consortio, atque regno æternùm proscribat. Nimis perperam accipis eas ipsius benignissimas voces. (*Prov. 8.*) *Deliciae meae esse cum filiis hominum.* Si indè fors arguis, aliquid ipsum ex

mutua tecum necessitudine oblectamenti percipere, quo hac dirempta carendum ei sit, adeò ut, nè illo careat, ægrè hanc sit dirempturus. (*Jer. 22.*) *Vivo ego, dicit Dominus, si fuerit Jechonias annulus in manu dextera mea, inde evellam eum.* Perduelles Angelos respice, longè illos quidem nobis mortalibus, seu natura, seu egregiæ eorum dotes spectentur, excellentiores DEI amicos, & famulos. Num ergo decessurum sibi aliquid splendoris ille credidit, si tam multos, & præclaros aulae suæ proceres in æternum indè exilium amanderet: vel num pristinâ tam peculiari erga eos benevolentia est retentus, nè meritis fontes pœnis mactaret? Imò, nullâ prorsus seu innumeræ eorum multitudinis, seu eximia nobilitatis ratione habitâ, eodem momento, quo debitum sibi obsequium obliti sunt, præteritam ipse quoque cum iis amicitiam oblivioni tradidit, éque cælesti sua regia *rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos.* (*2. Petr. c. 2.*) Et post hæc exempla adhuc quifquam erit, qui sibi blandiatur, dicens: Nimio DEUS in pretio nos habet: nimio nostri amore tenetur, nimis anxie nostram incolumitatem deperit. Quod pretium, quam vim, quam anxietatem cominiscimur? Caveamus,
mi-

minori, quàm servos deceat, reverentiâ cum tanto Domino agere: alioquin cum nostro, & gravissimo sanè dispendio discemus, quidquàmne plus utilitatis ex nostra ille salute, quàm ex nostro interitu capiat: & num significationes amoris, quas nobis exhibuit adeò multas, & miras, effectus præclaræ æstimationis sint, quam de nativo nostro luto conceptam mente habeat; an meræ potiùs bonitatis suæ, effusissimæ illius quidem, sed nemini obnoxix, nec à recti unquam norma aberantis prodigia.

14. Elicitur quartò, argumentum perquam evidens infinitæ DE I dignitatis: dum vel umbra ejus boni, qualis est illa exterior, ipsique omnino inutilis gloria, quam solam accipere à suis famulis potest, quantovis sumptu à nobis emi, summisque omnibus nostræ rei, famæ, atque vitæ rationibus meretur præferri: non secùs ut umbra ejus mali, quævis scilicet debitæ ipsi reverentiæ negatio, esto intrinsecè nihil lædat, cautiùs vitanda, & graviùs pertimescenda est, quàm extremum quodvis nostrum malum, & omnimoda creatæ totius universitatis everfio. Cùmque amor erga homines ultimas attigisse censeatur metas, ubi ad mortem subeundam pro eximio

aliquo adamati capitis bono impellit; amor erga illum tantò ulterius progredi debet, ut parati simus etiam sexcentis mortibus caput offerre, quò, non dicam, ipsius Esse salvum perseveret, aut lætitia, & felicitas, quidpiam incrementi capiat; sed quò debitus tantummodo ipsi honor in terris præstetur: munusculum divinæ illius opulentix, ac beatitudini usque adeò nullius momenti, ut neque exhibitum majorem eam possit facere, neque denegatum minorem.

15. Elicitorum quintò, duorum inter se ceteroqui pugnantium errorum confutatio. Epicureorum prior est, qui, ut securius habenas cupiditatibus suis solvere possent, docuerunt, immortalem DEI naturam, uti quidquid ad plenissimam beatitatem requirit, intrà sese habet, *Ipsa suis pollens opibus, nihil indiga nostri; (Lucr. L. 1.) sic, nec bene pro meritis capitur, neque tangitur irâ*: Alienum à se prorsus ducere, colaturne, an negligatur ab hominibus, & num hi rectè, an perperam vivant. Alter piis quibusdam, sed simplicibus, indoctisque personis solet illudere, quæ audientes à sacris Oratoribus exaggerari, quàm sollicitè nos DEUS adhortetur, imò & obsecret, ut debito se amore, atque cultu profequa-

quamur, æternæque studeamus salutem, nec non quantum indignationis, dolorisque præferat, propter nostram, in justissimis hisce votis suis frustrandis, pervicaciam, prædictas iracundiæ, anxietatis, tristitiæque affectiones revera in eo locum habere sibi persuadent. Sed nimium quantum utrique hallucinantur. Halluciantur sanè primi: quamvis enim DEUS nihil utilitatis ex nostro cultu, atque amore percipiat; debet tamen aliis de causis exigere, ut hæc illi vectigalia pendamus: tum quòd ea pensitare æquitati & rationi maximè congruit, nec prima morum, honestatisque totius regula, qualis divina est voluntas, potest vel recta non probare, vel prava non redarguere; tum quòd in DEO rite colendo, amandoque tota hominis perfectio, & beatitudo consistit; nec infinitam supremi Conditoris bonitatem, & providentiam decet, tribuisse nobis, ut simus, & nullam porro curam suscipere, ut probi ac felices simus. Hallucinantur item posteriores: Mæror siquidè, iracundia, & anxietas proprietates sunt amoris, imbecilli, optatòque sine, ac fructu carentis, qualis est amor humanus: proinde nullo modo convenire possunt amorì divino, cui nihil in se ipso desit boni, cunctaque in promptu

habet, ut assequatur ea, quæ extra se vult bona. Alioquin, si DEUS quoque similibus perturbationibus obnoxius naturâ foret; quandonam ei vacaret, non dico beatum agere, sed vel respirare, & quiescere? Quisve mortalium paribus, atque ille intemperis, & molestiis animi conflictatus unquam fuisset? utpote qui nullo non tempore tot patrari flagitia, tot se injuriis laceffi, tot dilectas sibi animas æternum perire videt; si nullum sincerè gaudendi tempus reperiret: sed vitam omnem in perpetuis angoribus, amarissimòque indignationis, & ægritudinis felle traduceret. Amat ille nos igitur, & quidem impensius, quàm ullus suam sobolem pater: nullisque non artibus ad æternæ salutis studium nos excitat, nulla nobis non suggerit illius consequendæ media; sed, quantacunque hujus amoris vehementia, & vis sit, nihil prorsus anxietatis admistum habet, neque ullo sensu mœroris eum afficit, ubi quis nostrum, ceu sæpissimè accidit, paternas illius curas pertinaci suæ salutis neglectu frustratur. Morum quoque integritatem, & scelerum fugam, pro suo Domini, & Rectoris supremi munere, ab humano genere exigit, uti à subjectis sibi populis providentissimus quisque Princeps: Quare & justis-

fliffimas officii leges tulit, & perpeti curâ excubat in earum custodiam, dignis tum præmiis, qui eas rite observent, tum suppliciis, qui violare audeant remunerans: sed tanta id etiam cum tranquillitate, ut neque ex nefariis peccantium ausis quidquam ægritudinis capiat, neque illa puniens ullo æstu iracundiæ agitetur: æquè plenè beatus, inter dæmonum adversùs se odia, & maledicta, ac inter cælestium spirituum amores, & laudes: nihilóque minori quiete, & lætitia fruens, dum sibi perduelles horrendo illo carmine: *Ite maledicti*, ad inferos detrudit; quàm ubi festivissimo illo: *Venite benedicti*, fideles suos famulos in cælestis regni possessionem accersit: ceu qui suam omnem lætitiã, & felicitatem non nisi ex se ducit: ut proinde, ad eam quomodolibet variandam, nullius omnino ponderis sit, quidquid extra ipsum vel à creatis rebus, vel circa illas sit. Effectus itaque illius voluntatis aliquam, ut ait D. Gregorius, similitudinem habent cum nostra operandi ratione, dum solitudine, iracundiã, vel mœrore commoti operamur. Sed hi, qualescunque demum sint, extra ipsum penitùs sunt, nec revera aliud, quàm mera quædam prædictarum affectionum simulacra appellari possunt: quemad-

modum non veræ, ac spirantes belluæ, sed belluarum tantum simulacra, leones ii erant, qui Salomonis folio ornatum, & splendorem addebant. Cæterum, qui intrâ ipsammet naturæ illius adyta penetrare oculis posset, videret eum sanè in quacunq[ue] externorum suorum operum varietate ejusdem semper tenoris, (*S. Greg. L. 20. Mor. c. 25.*) *Sinè zelo zelantem, sinè ira irascentem, sinè dolore, & pœnitentia pœnitentem, sinè misero corde misericordem:* Talem demum, qualis (*Sap. 12.*) describitur: *Tu autem, Dominator virtutis, cum tranquillitate judicas.*

16. Nollem tamen, ut veritatem hîc asseram, quæ cæteroqui animis nostris in justa humilitate stabiliendis utilissima est, pravo aliquis intellectu suammet in perniciem converteret, sive frigide à DEO nos amari, indè inferens, sive in divino ipse amore frigesens. Abuteretur eâ ad priorem effectum, qui audiens supremum illum Dominum nihil posse ægritudinis ex quocunq[ue] gravissimo suo malo percipere, perturbatus, dejectusque animo secum concluderet; si ergo res ita se habet, necesse profectò est, DEUM nullo meorum quarumvis rationum sensu affici, ac proinde vel nullo, vel tenuissimo amore me prof-

sequi. Heu! præsumpta temere opinio me hæcenus fefellit. Existimabam, quod sexcenta sacrarum Literarum loca contestari videbantur, nihil esse divino erga nos amore flagrantius, nihil maternum, & tenerum magis. Jam animadverto, quæ in hanc sententiam legi, atque audiui, non nisi tropos esse, & voces, quæ aliud sonent, aliud significant. Nam quo tandem pacto maternæ pietatis, ac teneritudinis viscera erga me habere dicendus est, qui eundem animi omnino securi tenorem retinebit, siue ego sempiternæ beatitudinis compos evadam, siue in sempiternum exitium ruam? Imò, si quid noxæ capitalis ex humana imbecillitate contraxero, nullo amoris sensu inhibebitur, quin talem in iudicio repertum, perinde tranquillus, & hilaris, ac si omnino alienus, ignotusque ipsi forem, à beatitudine sempiterna abigat, & in exitium præcipitem mittat? Nec secus eadem veritate ad posteriorem effectum abuteretur, qui, cum hic legerit, quàm nihil DEO addant, nulliusque ad ipsius felicitatem momenti sint nostri omnes eum colendi, atque amandi conatus; ansam indè sumeret, minoris in eo amando alacritatis & studii, dicens intrà se: me miserum! Itane, quamvis totus absumar in DEO
meo

meo amando, inque fatagendo, ut ei in omnibus placeam, ut illius gloriam quàm latissimè extendam, ut nihil præter eum diligam, cogitem, velim; nihil horum vel minimam superaddere atomum illius gaudio, & beatitudini poterit: omnia extra ipsum subsistent, omnia nihil, præter meram, & inutilem boni umbram illi erunt? At, si verum id est, quid tandem superest causæ, cur sollicitè adeò laborem ea illi obsequia præstare, quibus exhibitis nihilo ille ditior, lætior, aut felicior futurus est, quàm negatis? Aut cur finè ullo meæ utilitatis respectu, sed ex gratuita solummodo, & purissima charitate ei Domino serviam, qui operâ meâ minimè indiget: & cui, infinitè per se ipsum beato, nihil ulterioris boni, atque fructûs ullis meis ministeriis, & laboribus superaddere possum?

17. Satis opinor, vides pie Lector, quàm uterque hic sensus perfectæ charitati, intimæque cum DEO conjunctioni adversetur. Patere igitur, me hîc aliquantisper subsistere, dum inanem, quam præferunt, quaque possent imperitioribus fucum facere rationis larvam iis detraham. Quid ergo? nõne ut à primo ordiar, finè ullo solidæ rationis fundamento, imò contra omnem rationem ne-

ga-

gatur DEI erga nos amorem validum, ardentemque esse posse, quia turbulentus non sit, nullaque inficiatur anxietate, & tristitia. O consequens absurdum, & præposterum non minus, quàm si quis argueret, non posse ignem sua in regione adeo esse actuosum & lucidum, ut est in terra, quia nequaquam ibi sit, uti apud nos est, impurus, inquietus, & fumans. Et quibusnam in Philosophorum scholis auditum unquam est, ad amoris magnitudinem, solitudinum, angorumque turbas necessario requiri: adeo ut, nisi imperfectus, vitiosusque similibus permixtus sit, esse vehemens, atque efficax nequeat? Certè, si geminam illam humanæ, divinæque sapientiæ cortinam, Aristotelem scilicet, ac Thomam Aquinatem, quid amor sit, consulamus; respondebunt uno ore, nihil esse aliud, quàm *Velle bonum alicui*. (*Arist. L. 2. Rhet. c. 4. S. Th. 1. p. qu. 20. a. 2.*) Ità profectò se res habet. Amor, & benevolentia duo sunt, sed unius ambo ejusdemque significationis vocabula. Illos amamus, quibus boni aliquid efficaciter volumus: illosque amamus magis, quibus plus boni, & majori cum efficacitate volumus, neque, ut rite observat D. Gregorius, justa amoris æstimatione ex sensibili affectus ardore, ac teneri-

tu-

tudine ducenda est, sed ex boni voliti, ac præ-
fliti modo. (*Hom. 30. in Eu.*) *Probatio dilectionis
exhibitio est operis.* Quæ cum certissima sint,
dubitari à nemine potest, quia, uti DEUS plu-
ra, & majora nostri boni studio effecit; quàm
impotentissimus, ac perditissimus quisque a-
mator in personæ sibi dilectæ gratiam; sic il-
lius erga nos amor, quamvis tranquillissimus,
suique potens, & summa ratione temperatus.
non modò ingens & præstans dicendus sit, sed
cuius etiam alteri secundum veram magnitu-
dinem debeat præferri. Quemnam igitur lo-
cum hic habet vanissima illa conclusio, nul-
lam ipsi esse nostræ curam salutis? si pro cura
nihil aliud accipitur, quàm inquietudo, & an-
xietas; fateor, nullam talem à DEO geri no-
stræ curam salutis, utpote curam, quæ illius
amorem nihilo efficacior, nobisque magis
utilem redderet, sed imperfectum solummo-
do, ac propterea ipsò indignum. Sin verò
nomine curæ intelligatur sedula, & efficax bo-
ni voluntas, quoniam pacto citra manifestum,
& palmare mendacium, hæc negari in DEO
potest circa nostram salutem, cum indubita-
tissimum sit, repertas ab eo esse, ad incolumes
nos servandos, artes tam miras, & adhibita
media adeò nova, inaudita, omnemque no-
stram

fram spem excedentia, ut progredi ulterius nequiverit, ac si nobis maximè egeret, vehementissimàque cum solitudine nostram incolumitatem, quasi eximium aliquod suum bonum expeteret: ex eo, quòd nullos ille ad suos usus tui egeat, nec ulla in te amando perturbatione afficiatur, parum ardentè ab eo te amari arguis? Imò indè arguere potius debes, quàm incomparabilis illius dilectionis erga te ardor sit: utpote qui eum impulit, ut sinè ullo emolumento alicujus sibi acquirendi, aut saltèm interioris anxietatis suæ leniendæ respectu, ea, tuæ unius utilitati serviturus, faceret, quæ à nullo, quamvis maximè egeno, & sollicito tui amatore expectare unquam potuisses. Libétne scire, quandonam beatissima, & varietatis omnis nescia ejus natura, idoneam tibi causam præberet opinandi, nullam ipsi esse tui curam? si nihil unquam de singulari ab eo exhibita erga genus humanum benignitate accepisses, tunc jure posses apud te met ipsum statuere, fieri minimè posse, ut tam infinitæ magnitudinis Dominus, plenèque per se ipsum beatus vel mediocrem tuarum utilitatū curam gerat, nimixque, & vix sperandæ benignitatis fore, si vel obiter vilitatis tuæ recordetur. Nunc verò, cùm certissima fi-
de

de teneas, tantam illius erga te charitatem fuisse, ut amicitiae foedus tecum inire, teque in filium adoptare, & caelestis sui regni haereditatem instituire dignatus sit; utque beatissimae illius haereditatis possessionem consequi posses, non dubitaverit à caelo in terras delabi, humanam carnem suscipere, acerbissimamque in ea mortem oppetere: cum haec, inquam, tam eximia, adeoque omnem modum transgressa infinitae illius charitatis prodigia dudum tibi compertissima sint; tantum abest, ut audiens nulli eum indigentiae, anxiaeque in amando sollicitudini esse obnoxium, quidquam causae habeas, ut minorem illius charitatem censeas, & perturbatus, atque animi aeger arguas: si talis naturam ille est, fieri sane non potest, ut multum me amet, sed potius hilari stupore attonitus tecum concludas; si haec ita se habent, nam illius erga me amor, qui ex sola effectuum magnitudine prodigiosissimus merebatur vocari, nova hac proprietate accedente, omnibus prodigiis admirabiliorem se prodit, nec alios tantum quosvis amores, sed etiam se ipsum quodammodo videtur supergredi. Hoc igitur satis tibi, superque esse potest, ut non modò contentus de charitate illius sis, sed nullum quoque eandem admirandi finem facias.

Sin

Sin verò, præter jam dicta, illud etiam à cælesti illo amatore exigis, ut tui gratiâ universas supremi sui regiminis leges aboleat, imò naturam quoque mutet, ac DEUS esse destinat: nempe ut, non modò quamcunque tuorum gravitatem, & multitudinem criminum impunè tibi abire permittat; sed, ubi tu insuper ad extremum usque spiritum in eodem reatu cum incredibile tuæ salutis, & illius majestatis neglectu permanes; vel debitas tantæ pravitati pœnas irrogare prorsus omittat, vel, quia ad eas irrogandas ab æquitate, providentiâque sua urgetur, ægro, incoerenti que animo sit, vim ferre se doleat, sibi displiceat, unòque verbo beatitudinis suæ jacturam faciat; si talia, inquam, ab eo postulas, tua hæc postulatio (quod nec ipse inficiari potes) usitatos omnes arrogantis, impudentis que fines transgreditur: cum velit divinum erga te amorem, non tantum quovis alio superiorem esse, qualis revera est; sed præterea sive turbulentum, & inquietum, qualem DEUS, etiam si vellet, nequit concipere; sive juri communi, & legibus universo promulgatis contrarium, qualem neque ab intimo tuorum familiarium, imò neque à tuomet Genitore justè posses exposcere.

G g

18. Quid

18. Quid porrò de altero dicam eorum sensu, qui ægrè ferunt, ab infinita, qua DEUS necessariò perfruitur, bonorum omnium plenitudine nullam sibi viam, & facultatem relinqui sui erga tam amabilem Dominum amoris explendi: cùm ea de causa, quibuscunque suis conatibus nihil ei valeant præstare, nisi quamdam prorsus extraneam, & solidi fructus sterilem gloriam. Næ talis quoque ægritudo vanissima esset, & rationi omni, sed illi inprimis, quam præsefert, quaque niti videtur contraria. Adeò quippe falsum est, id nobis obstare, nè nostro erga DEUM amori valeamus satisfacere, ut in nulla alia rerum conditione, & hypothese luculentius demonstrare hujus excellentiam possimus. Et nonne præclarius amoris sui exhibet specimen, qui vitam ultro impendit, nè amici honor etiam unius vocolæ contumeliâ lædatur, quàm qui eandem prodigit, quò amplissimum ei regnum subiciat, vel à gravi quopiam discrimine eum incolumem servet? Neutiquam, puto, id negaveris, sed ingenuè fateberis, multò magis eminere nostri erga DEUM amoris magnitudinem, dum omnem nostrarum virium conatum expromimus, nihilque detrectamus laboris, & periculi pro asserenda ipsi

ipſi externa illa gloria , qua minimè ipſius eget Divinitas , quàm ſi idem præſtaremus pro conduplicanda novis acceſſionibus ipſius felicitate. Si ergo nullibi magis amor expletur , quàm ubi ſe argumentis certioribus probat , nec certius exhibere argumentum quis poteſt , quàm ſi ultima omnia etiam pro tenuiſſimo amici emolumento conetur ; nihil dubii jam ſuperest , quin , quantò noſtri erga DEUM amoris explendi cupidiores ſumus , tantò gaudere debeamus magis , quòd ſupremus ille Dominus nihil poſſit ex omni noſtra operatione accipere , niſi extimum quoddam , debitum ei quidem & gratum , ſed ad illius felicitatem augendam inutile obſequium. Idque adhuc validiùs confirmatur , quia noſter alioquin erga DEUM amor nil tandem eſſet , niſi inanis quædam umbra , & ſimulacrum amoris : Cùm nequeat , qui verè & ex animo amat , non plurimum voluptatis percipere , ſi dilectum viderit , nullius externæ opis indigum , ſuæ omnia felicitatis præſidia in uno ſe habere. Quapropter , ſi quis quæreretur , vetitum ſibi eſſe inſigne aliquod beneficium DEO præſtare , ſuæque illum operâ beatiorem efficere ; promptiſſimum factu mihi eſſet , ineptas ejuſmodi querimonias compeſcere , ſic hominem

alloquendo : Et cur tandem , ô bone ! posse aliquid incrementi addere felicitati Conditoris tui velles ? si respondes , voti illius causam esse , quòd impensè illum ames ; nã palàm ostendis , te , quid velis , quidve dicas , ignorare . Si enim novi aliquid , & amplioris boni tuã operã DEUS consequi posset , nequaquam à se solo totam haberet perfectionis , & felicitatis suæ summam , neque illam necessaria æternaque possessione obtinisset ; sed novo illo , quòd nunc à te acciperet , bono per totam retro æternitatem caruisset . Quo fit , ut amore illius novo quopiam boni fructu locupletare illum cupiens , perinde facias , ac si amore illius ejusmodi bonum hactenus ei defuisse , neque nunc , nisi alterius beneficio accedere optares . Et hoc potest verè amantis tibi votum videri ? dummodo novum per te aliquem beatitudinis ille gradum acquirat , optare , ut eodem æternùm caruerit : optare , ut non suæ naturali præstantiæ , sed alienæ beneficentiæ illius debitor sit : optare , ut non quasi aliquid idem cum sua essentia , sed instar adventitii cuiuspiam ornamenti illum habeat : optare uno verbo , nè ille , quidquid perfectionis excogitari potest , necessariò possideat , nec proinde revera DEUS sit ? Ah non illum amare istud est ,

est, sed tuæ veriùs dignitati studere: nec tam velle, ut omnibus ille bonis affluat, quàm ut aliquod è suis bonis tibi acceptum referat. Egregium enim verò amandi genus, ait Seneca, gaudere de amici indigentia, quò illius propulsandæ occasionem habeas: nempe (L. 6. de Benef. c. 25. 27. 29.) *Ad beneficium injuriâ venire, & per scelus officio locum quærere. Optas, ut ille ope indigeat? Hoc est contra ipsum. Optas, ut tua indigeat ope? Hoc pro te est. Hostes quoque optaverunt capere quasdam urbes, ut servarent: nec ideo non hostilia vota. Denique qualia esse judicas vota, quæ nemo volet tibi minùs, quàm is, pro quo fiunt, succedere? Quantò hoc honestius votum est? Opto, in eo statu sit, quo semper beneficia distribuat, nunquam desideret. Gratos illi & habere contingat, nec experiri necesse sit. Tam æquali in eum indulgentiâ fortuna perseveret, ut nemo in illum esse possit, nisi conscientia, gratus. Qui DEUM amat, finè ullo propriarum rationum respectu, sed sincerissima illa charitate, quæ secundùm Apostolum, (2. ad Cor. c. 13.) Non est ambitiosa, nec quærit, quæ sua sunt; tunc solum ægre ferret, dilecto suo Domino se inutilem servum esse; quando & ille alicujus rei inopiâ laboraret, & sibi facultas eum adjuvandi deesset. Sed, cùm non alia de causâ ipsi*

inutilis fit, nisi quia ille in perpetuo est omnimodæ ac perfectissimæ beatitudinis statu, non modò nihil indè capere ægritudinis potest; verùm etiam summopere gaudet de sua, quidquam ei utilitatis & fructûs asserendi impotentia: utpote qui, non se aliquid posse, sed DEUM omnia esse, in votis habet. Si aliquid desiderare illi posset, nihil desideraret aliud, nisi tantam naturæ privilegio ipsi adesse bonorum omniû affluentiam, ut nullus quidquam aliunde quærendi, & accipiendi locus restaret. Sed, quoniam tam eximæ felicitatis, ac perfectionis statum ei nequit optare, utpote quo, per essentiam suam sibi debito, nunquam ille vel hæctenus caruit, vel carere in posterum potest; quæcunque concipienda sibi occurrunt desideria, in unicum plenissimi actum gaudii convertit: gratulans sæcum ipse, quòd Dominum, Patrémque, & Amicum perfectè sibi sufficientem habeat: nec unquam definens lætissimis ei vocibus ingeminare, (Ps. 15.) *DEUS meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges.* Proh quantum, mi Domine! gaudeo, infinitè adeò perfectum, ac beatum te esse; ut nedum quis ex nobis hominibus, aut Angelis, qui tui inutiles servuli sumus, sed neque tu ipse tota omnipotentix tuæ vi quidquam

quam superaddere ad omnimodam bonorum tuorum plenitudinem possis? Hæc perfectio, opulencia, & felicitas, omni ex parte infinita, necessaria, immutabilis, nullius incrementi capax, nullum detrimentum metuens, semper æqualis, semper tota, semper eadem illud est præcellentissimum decus, quod te DEUM facit, quod summo omni inferiorum naturarum obsequio dignum reddit, quòdque me cogit, ut, quidquid sum, & possum, tibi supremo meo Domino, haud quidem juvando, sed duntaxat colendo, & amando devoteam. Satis, superque est, quòd tu, tantus DEUS, digneris ab humili hoc, & nullius pretii vermiculo laudari, atque diligi. Satis, superque contentus & beatus sum, quòd paupertina hæc, atque inutilia obsequii mei monumenta neutiquam tibi ingrata esse noverim. Unum id merces plenissima, fructusque optatissimus mihi est omnium, quæcunque in tui gratiam vel facere possim, vel pati. Ultra aliquid velle, instar sacrilegii, germano, ac fideli tuo servo indigni, abominor. Mereris Domine, ut pro quovis non tuo quidem, sed unius externæ tuæ gloriæ incremento, totum nostrum esse impendamus: tantòque magis contenti simus, illud hac de causa insum-

psisse ; quantò certiores sumus , non posse te
ditiorem , magisque perfectum , ac beatum e-
vadere , quàm ante hoc nostræ servitutis ve-
ctigal semper fueris , & etiam sinè illo semper
porrò esses futurus.

CAPUT XVIII.

Quàm excellenter commemo-
rata hætenus DEI perfectiones
comprehendantur singulari eo nomi-
ne ; *Ego sum , qui sum* , quod ipsemet sibi at-
tribuit : deque duobus aliis nominibus , quæ
& ipsa proprio magis jure eidem conve-
niunt , nempe *bonum , & totum*.

Riusquam ad reliquas perfectiones
divinas progrediar , quæ secun-
dum nostram intelligendi ratio-
nem magis determinatæ , & certi
alicujus generis sunt ; non abs re existimo ,
summam colligere , & uno sub aspectu intu-
endas proponere , quas hucusque explicavi ,
quæque velut generales quædam prærogativæ
suam reliquis omnibus denominationem im-
pertunt : perfectiones nimirum entis increa-
ti , necessarii , æterni , infiniti , simplicissimi ,
&